

Kitap Tanıtımı/Book Review: Mitat Durmuş, *Ömer Seyfettin'in Anlatılarında Kendilik Bilinci ve Öteki*, Fenomen Yayınları, Erzurum 2020, ISBN: 9786059474696.

Yazar/ Author
Özge ÖZHAN

ORCID ID
0000-0003-3664-2526

Makale Türü / Type of Article: Kitap Tanıtımı/Book Review

Yayın Geliş Tarihi / Submission Date: 25 Nisan / April 2021

Yayına Kabul Tarihi / Acceptance Date: 11 Temmuz / July 2021

Yayın Tarihi / Date Published: 20 Temmuz / July 2021

Web Sitesi: <https://karedergi.erciyes.edu.tr/>

Makale göndermek için / Submit an Article: <http://dergipark.gov.tr/kare>

Uluslararası İndeksler/International Indexes

INDEX COPERNICUS
I N T E R N A T I O N A L

DRJI

EuroPub

MLA
International
Bibliography

Index Copernicus: Indexed in the ICI Journal Master List 2018 Kabul Tarihi
/AcceptanceDate: 11 Dec 2019

MLA International Bibliography:Kabul Tarihi /AcceptanceDate : 28Oct 2019

DRJI Directory of ResearchJournalsIndexing: Kabul Tarihi /AcceptanceDate: 14 Oct 2019

EuroPub Database: Kabul Tarihi /AcceptanceDate: 26 Nov 2019

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/).

Kitap Tanıtımı/Book Review: Mitat Durmuş, *Ömer Seyfettin'in Anlatılarında Kendilik Bilinci ve Öteki*, Fenomen Yayınları, Erzurum 2020, ISBN: 9786059474696.

Çalışmamız Mitat Durmuş'un *Ömer Seyfettin'in Anlatılarında Kendilik Bilinci ve Öteki* adlı kitabını tanıtmak üzere kaleme alınmıştır. Kitabın ilk baskısı, 2014 yılında Karadeniz Dergi Yayınları tarafından yapılmıştır. İkinci baskısı 2020 yılının Şubat ayında Fenomen Yayınları tarafından yapılan kitap, Ömer Seyfettin'in vefatının 100. yılı anısına bir vefa niteliğindedir.

Osmanlı'nın imparatorluktan ulus devlete geçiş sürecinde yaşadığı travmaların millet kavramını değiştirmesi, toplumun değer yargılarını yerinden oynatmıştır. Altı asır boyunca üç kıtaya yayılan, çokuluslu devlet yapısının hızla dağılışı önlenemez hâle gelmiştir. Özellikle Batılı devletlerin bilgiyi işlemesi, kendi modern yapısını oluşturması ve hızla gelişmesi Osmanlı'nın yüzyıllarca süren egemenliğinin verdiği güven duygusunu ezip geçmiştir. Osmanlı devlet erki, durumun farkına varmakta zorlanırken; sanatçılar askerî, siyasi ve edebî yönden devleti koruma ve kollama girişimine katılmışlardır.

II. Meşrutiyet'e kadar yarı bilinçli olarak yapılan çalışmalar, Meşrutiyet'in ilanı ile hızlanır. Türk edebiyatında Millî Edebiyat sanatçıları olarak adlandırılan grubun şahsi gözlemleri ve İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin desteği ve çalışmaları ile millî bilinç, harekete geçmeye başlar. Mitat Durmuş çalışmasının başında 15. yüzyıldan başlayarak 19. yüzyıla kadar Türklerin ve Osmanlı İmparatorluğu'nun zihinsel ve fizikî gelişimini ve çözülüşünü açıklar. Kitapta Osmanlı 'devlet erki'nin kendi dilini ve kimliğini unutmamasından başlayarak imparatorluk gücüne aldanan yetkililerin çağa ayak uyduramayacak konuma gelişine de dikkat çekilmiştir.

Mitat Durmuş, içinde bulunulan duruma en büyük tepkinin II. Meşrutiyet'ten itibaren verildiğini hatırlatarak Ömer Seyfettin'in makaleleri ve hikâyeleri üzerinden edebî boyutta kimlik buhranını çözmeye çalıştığını söyler. Yazar, dil, soy, tarih, din ve iktisadî olarak kendinin farkına varmaya çalışan Osmanlı- Türk sanatçılarının çabalarını halka duyurmaya çalışır.

Kitap giriş bölümünü izleyen üç ana başlıktan oluşmaktadır. Giriş bölümünde 15. yüzyıldan 19. yüzyıla kadar olan sürede Osmanlı'nın fizikî ve zihinsel büyüme ve küçülmesi anlatılır. Ardından kitabın ilk ana bölümünde Ömer Seyfettin'in biyografisi ayrıntılı olarak verilir ve sanatçının eserlerini şahsî gözlemlerine dayanarak yazdığına dikkat çekilir. İkinci bölümde dil, din, köken, tarih ve vatan problemleri eşliğinde 'Kendi'ni arayan millet tanıtılır. Üçüncü bölüm ise köken, dil ve din olarak 'Öteki' konumunda kurulan Batı'ya karşı beğeni ve çekinceyi anlatır. Ömer Seyfettin'in hikâyelerinden yola çıkan yazar, onunla aynı dönemi paylaşan Ziya Gökalp, Yusuf Akçura gibi aydınların fikir ve desteklerini de anlatır. Aynı zamanda geçmişten itibaren dilde dönüşüm ve terminolojinin değişmesine dikkat çeker.

Kitabın giriş bölümü "Aydınlıktan Karanlığa: Osmanlı'nın Son Yüzyıldaki Zihni ve Fizikî Durumu" iki alt başlıktan meydana gelmektedir. İlk başlık "Işığın Karanlığa Yürüyüşü: Zihinsel Yitimlerimiz"de Batı'nın matbaanın etkisiyle Orta Çağ karanlığından kurtuluşundan başlayarak düşünsel çabanın yükselişi anlatılır. Matbaanın insanların zihinsel faaliyetlerini etkilemesine dikkat çekmek isteyen Durmuş, Yahudiler, Rumlar ve Ermenilerin zihinsel var olma endişelerini, kendilik süreçlerini ve tam anlamıyla özneye dönüşme felsefesini matbaa ile tanışmalarına bağlar. Batı'nın zihinsel var olma endişeleri ile yaratmış olduğu modern yapı, teknolojik ve ekonomik güç ile askerî gücün artmasını sağlamıştır. Bununla birlikte başarılı iş ve siyasi örgütlenmeler ile yönetim yapılarında Batı dışı toplumlara göre çok büyük ilerlemeler kaydedilerek hegemonyal bir yapıya dönüşülmüştür. Bu dönüşümün ardından karşılıklarına koydukları Öteki'ye yani Doğu'ya seyyahlar göndererek onları gerçek anlamda tanıma kararı almış, yeni keşifler ve icatlar ile Doğu dünyasına çarpıp üzere harekete geçmişlerdir.

* Erciyes Üniv., Sosyal Bilimler Ens. Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Doktora öğrencisi, email: ozgeozhan1331@gmail.com, ORCID: 0000-0003-3664-2526

Batı'nın Öteki'si olan Türkler, 1453'te İstanbul'un fethi sırasında çağının çok ötesinde bilgi birikimine sahipken Tanzimat yıllarına gelindiğinde yöneldiği dünya karşısında sönük kalmıştır. Durmuş, Doğu'nun yaşadığı zihniyet körleşmesine dikkati çeker. Osmanlı Devleti'nde 19. yüzyılın başlarından itibaren entelektüel ve epistemik kirlenmenin yol açtığı kaos ve buhrana değinir. Osmanlı-Türk toplumunun klasik epistemik cemaat olması, geleneklere bağlılığı, zihinsel açıdan modernliği sindirmekte sorun yaşamasına sebep olmuş, aydınların bütün çabalarına rağmen tartışma düzeyinden icraat düzeyine geçilememiştir.

Osmanlı-Türk toplumunda modernlik kendine özgü felsefesiyle nesnel olarak değerlendirilmemiş daha çok kültürel algılanışı ile yorumlanmıştır. Durmuş, Osmanlı'nın Batı'yı algılama biçiminin 'göz' üzerinden olduğunu anlatır. 19. yüzyılda Şinasi'nin "Münacaat"ı ile akıl ve 'Kendi'nin farkına varma süreci başlamıştır. Göz üzerinden yürütülen Batılılaşma serüveni, söz üzerinden işlenmeye ancak II. Meşrutiyet ile geçer. Kendini bulmak amacıyla dünyadan kopan Osmanlı, Batı'nın yaşadığı Aydınlanma Çağı'nı yakalayamayarak medeniyet krizi yaşar.

Giriş'in ikinci başlığı olan "Üç Kıtadan Küçük Bir Karaya: Fizikî Yitimlerimiz"de Osmanlı'nın kuruluştan 19. yüzyıla kadar fizikî ve zihinsel gelişim süreci anlatılır. İlk bölümde anlatılan zihinsel değişim sürecine ayak uyduramayan Osmanlı'nın coğrafi küçülmesinin çağa ayak uyduramayışı ile bağlantılı olduğu belirtilir.

"Yaşamdan Deney/im/lenenlerin Edebî Metinlere Akışı: Ömer Seyfettin ve Anlatıları" başlığında Ömer Seyfettin'in soyu ve bu konuda yapılan tartışmalar üzerinde durulur. Seyfettin'in Osmanlıcılık yerine Türkçülüğü savunması, onun sadece yazdıklarıyla değil kökeni itibariyle de eleştirilmesine sebep olmuştur. Balkan Savaşları sırasında Batı'nın Türklere bakışına şahit olan yazar, kendi kökeni hakkındaki tartışmalara son vermek için soy ağacını açıklamıştır. Ömer Seyfettin'i bir hayli etkileyen bu mesele, anlatılarına da yansır. "Bir Kayışın Tesiri", "Piç", "Hürriyete Layık Bir Kahraman" hikâyeleri, yazarın soy inkârına karşı eleştirilerini içermektedir.

Durmuş, bu bölümde Ömer Seyfettin hakkında yapılan eleştirileri aktardıktan sonra onun biyografisini derinleştirir. Kitapta yazarın biyografisi hem hikâyelerden hem de hatıralardan yola çıkarak kurulmuştur. Ömer Seyfettin'in doğduğu yer, çocukken dinlediği masallar, gittiği okullar, katıldığı savaşlar, annesinin vefatı, İttihat ve Terakki Cemiyeti ile bağlantısı, evliliği, boşanması ve çocuğu ayrıntılı şekilde anlatılır.

Durmuş, Ömer Seyfettin'in eserleri ve alt metinleri okunmadan 'milliyetçi partizan yazar' olarak değerlendirilmesinin hatalı olduğunu vurgular. Ömer Seyfettin'in kendilik bilincinin farkına varmasını sağlayan savaşları ve varlığını ispat etmek için yazdığı eserleri de kanıt olarak sunar.

Kitabın ikinci bölümü "Kendilik Bilincinin Temellendirdiği Görüngüler" altı alt başlığı ile kitabın en geniş kısmını oluşturur. Durmuş, kendilik bilincine sahip olmanın koşullarını, birey, Osmanlı Devleti, sanatçılar ve Ömer Seyfettin çizgisinde açıklar. Kendilik bilincinin ikinci bölümün alt başlıklarında da belirtildiği üzere dil, kimlik, vatan, din ve iktisadî açıdan ait hissetmekle mümkün olacağını anlatır.

Durmuş, "Ontolojik Oluşum: Dilsel Açıdan Kendilik Bilinci" alt başlıkta dil üzerinden yapılacak çözümlemelerin topluluğun dünya algısı üzerine bir çözümleme olacağı düşüncesiyle ayrıntı verir. Birey, ilk sosyalizasyon süreci içinde anadilini öğrenirken yalnızca o dilin kurallarını öğrenmez, dili ile birlikte sosyalizasyon kuralını, o sosyal sınıfın değerler evrenini de öğrenir. Bütün bu edinimler bireyi, adına ulus denilen sosyal topluluğa katar.

Türkler Asya'dan Anadolu'ya gelirken, yeni bir medeniyet dairesine geçişleriyle dillerinde değişim meydana gelmiştir. Din aracılığıyla Arapça ve coğrafya aracılığıyla Farsça, Türk ulusunun algısını şekillendirmiştir. Devlet, II. Meşrutiyet'e kadar öz diline uzak kalmıştır. Arapça ve Farsçanın Türkçeden daha fazla tercih edilmesi, bir tür dil yitimine sebep olmuştur. Üstelik "Tanrı insanı öte dünyada Arapça sorgulayacak.", "Cennet ehlinin dili Arapçadır onlar Allah'ın huzurunda, Arapça konuşurlar" gibi zihni ve akli bir zemini olmayan söyleyişler, Türk toplumunda dil yitiminin yanında bilinç parçalanmalarının da yaşanmasına yol açmıştır. Türk dilinin geçmişte bilinçli adımları olmuştur. Osmanlı Devleti'nin parlak dönemlerinde geri plana atılan Türkçe, kültürel anlamda geriye gidilmesine sebep olmuştur. Bu amaçla 18. yüzyılın sonlarından itibaren dil konusunda örtülü fikirler sunulmuştur. Bu fikirler doğrultusunda Türkî-i Basit gibi tepkisel anlayışlar ortaya çıkmış, dilsel bilincin dönüş yollarını açmakta birer adım olmuştur. Bununla birlikte Türk toplumunun kendini ve dilini adlandırırken kullandığı terminoloji, dilsel bilinç yitimini gösterebilecek düzeydedir. 19. yüzyılın ortalarına gelinceye kadar dilin adı Osmanlıcadır. II. Meşrutiyet'ten itibaren bu terminolojiye tepki gösterilir.

Durmuş, zihinsel ve fiziksel küçülmenin estetik ve anlatı yitimiyle aynı zamanlara denk gelmesine dikkat çeker. II. Meşrutiyet ile farkındalığı artan Ömer Seyfettin, "Yeni Lisan" makalesinde bilinç düzeyinde aydınlanmanın dil aracılığıyla gerçekleşebileceği düşüncesine vurgu yapar. Makalede dil-bilinç-millet ilişkisini konu edinerek sorunu görünür kılmaya çalışır.

Meşrutiyet'ten sonra dil konusunda kalem kavgaları ortaya çıkar. Dil keşfedilirken ulusun bulunduğunu ifade eden yazar, belirli kırılma, kopma ve direnmelerin Ömer Seyfettin'in hikâyelerinde kendiliği yeniden inşa ettiğini söyler. Yazarın "Osmanlıca Değil Türkçe" makalesinde kullanılan dilin Türkçe olduğunu Şemsettin Sami'den alıntılarla destekleyerek okuyucuya sunduğu belirtilir. "Türkçeye Kimler Osmanlıca Der?" makalesiyle, dil-millet ilişkisine dikkat çeken Ömer Seyfettin, 'Öteki' yaratımında dilin yerini belirlemiştir. Başka bir deyişle onun kahramanlarının, karşıt değere

dönüşmesinde dil, temel belirleyici unsur olmuştur. Durmuş, bu bölümden itibaren yazarın hikâyelerinde 'Ben ve Öteki' fikrini dil üzerinden anlamlandırmaya geçer.

"Ontik ve Filogenetik Bir Varlık Alanı Olarak Bireysel ve Soyca Kendilik" alt başlıklı ikinci bölümde, 'Benlik' kavramında dilden sonra kurulan aidiyet bağının açıklanması hedefi güdülür. 'Kim?' sorusu üzerine kurulan aidiyet bağı, hikâyelerde kahramanın kimliğini konu edinerek ilerler. Durmuş'un tespitlerine göre hikâyelerde kimliği bulmak için üç soru esas alınmalıdır: Öncelikle 'kimsin?' sorusu sorulmalıdır. Daha sonra verilen cevabın nasıl bir bağlam içinde olduğu netleştirilmeli ve son olarak ikinci de verilen cevabın bir yanılısma ya da kopuntu olup olmadığı tartışılmalıdır. Durmuş, hikâyelere dayanarak bu üç kategoriye cevaplandırarak Türk toplumun kimliksel yanılısma ve kopuntularını tespit etmeyi ve kişiliğe eklemlenmeyi açıklar.

Kimlik, 'Öteki'ne karşı bir tepkinin sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Kendi, 'Öteki'ne göre var olur. 'Ben' kimliği, zamanla 'biz' kimliğine dönüşür ve çoğul bir kimlik niteliğini alır. Buna ulusal kimlik denir. Benzerlik-farklılık, yakınlaşma-uzaklaşma, çekme-itme zıtlıklarına dayanarak yapılan eklemlenme, her ulusun kimliğine göre şekillenir. Filogenetik varlık, ontolojik var olmanın ilk hazırlayıcısıdır.

Mitat Durmuş, Ömer Seyfettin'de bireyin kendisine kimliksel ve kendilik anlamında konumlandığı bağlam sorununun tarihî arka fonunun, öykülerde izleksel olarak yer almasına değinir. Durmuş, ikinci bölümde "Kimliksel Yanılısma(t)ma başlığında "Soy, kimliğine ilişkin algısal yönlendirme ile hakir görülme ve bağlamdan koparılma"; "Siyasal erkin, kendisini başka bağlamda tanımlaması"; "Dinsel duyarlılığın, kimliği başka bir bağlama taşınması"; "Bilgiden ve Estetikten Yoksun Kalma" başlıklarında dinsel bilincin kimliksel gizlenişini etkilemesini açıklar. Kendisini merkezin dışına konumlanmış ve taşrada olmayı içselleştirmiş bireylerin bilgiden ve estetikten yoksun kalması ile merkezdeki kültür oluşturucuların zihinsel olarak kendilerini başka bir bağlama taşınmalarına dikkat çekmiştir. Bu bağlamda kimlik problemlerinin ayrı ayrı başlıklarda değerlendirilmesi ile "Benlik ve Öteki" kavramları pekiştirilmiştir.

Ömer Seyfettin Türk kimliğini 'köylü' tanımlamasından çıkararak Osmanlı Devleti'nin asıl sahibi olarak gösterir. Eserlerinde, Tanzimat yıllarında 'Bila tefrik-i cins ü mezhep' olarak tanımlanan bu kimliğin, yaşanan dönemin siyasi şartları için uygun olmadığını anlatır. "Hürriyet Bayrakları" adlı hikâyede millet olarak tanımlanan kitle için mekân olarak Balkan topraklarını seçer.

Ömer Seyfettin'in İslamiyet'i merkeze konumlandırılan hikâyelerinde Hristiyanlık ve Musevilik de yer alır. Fakat bu dinler Öteki kimliğini vermektense öteye geçemez. Durmuş, burada *Kutadgu Bilig*, satır arası *Kuran* tercümesi örnekleri ile Türkçe sözcüğünün yerini Arapça ve Farsçaya bırakmış olmasına ve bunun Arap şovenizminin din açısından görünen yüzü olduğuna işaret eder. Yazar, Ömer Seyfettin'in anlatıları içinde dinsel bilincin eksikliğini, dilin sebep olduğu taşraya çekilme durumuna bağladığına işaret eder. Bu bağlamda bilgiden yoksun nesillerin yetişmesi, kaçışı beraberinde getirmiş ve 'Benlik' algısının unutulmasına sebep olmuştur.

"Kimliksel Eklemlenme ya da Kendiliğe Çağrı" üçüncü alt başlığı, baskı hatası sebebiyle ikinci alt başlığın bir parçası gibi görünmektedir. Bu bölümde, Durmuş'a göre yazarın hikâyelerini kurarken, ulusun bio-psişik olarak koruduğu değerlerini, örtük anlatımlarla sunduğu ifade edilmiştir. "Ferman", "Kütük", Teselli, "Başını Vermeyen Şehit", "Kızıl Elma Neresi?", "Büyücü", "Teke Tek", "Topuz", "Diyet" hikâyelerinin başına 'Eski Kahramanlar'; "Kaç Yerinden", "Düşünme Zamanı" ve "Cesaret" hikâyelerinin başına 'Yeni Kahramanlar' ya da 'Zamane Yiğitleri' notunu düşerek yayımlamıştır. Eserlerinin merkezi olan kimlik arayışı, savaş, 'Öteki'nin bilincinden aktarımlar taşıma, ironi, tarihî geçmiş ve kahramanlık anlatıları, dinî değerler başlıklarında değerlendirilmiştir.

Çalışmada "Ontolojik ve Filogenetik Kayıtlanma Alanı Olarak Tarihsel Açından Kendilik Bilinci" başlığıyla bireyin yaşamları boyunca depoladığı ontolojik ve filogenetik toplanma ve tanımlanma alanının tarih olduğu ve ulusların kimliklerine cevap bulmak için 'tarih'i varlık alanı olarak seçtikleri ifade edilir. Tarihsel kendilik inşası ve eski devirlerdeki gücün yenilenmesinin ilk edebî örneklerini Ömer Seyfettin verir. Durmuş'a göre Ömer Seyfettin'in "Asilzadeler" hikâyesi, kökenlerini arayan kahramanların köksüzlükleri ile Osmanlı aydınının kökünü terk ederek köksüzleşmesini anlatmaktadır. Ömer Seyfettin "Primo Türk Çocuğu"nda Primo'nun Oğuz isminde karar kılmasını sağlayacaktır. Böylece Primo, filogenetik olarak bir İtalyan anneden gelmiş olsa da ontolojik olarak Oğuz'a bağlanmış olur.

"Ontolojik Güven ve Bellek Alanı: Vatansal Açından Kendilik Bilinci" dördüncü alt başlığında Ömer Seyfettin'in vatan ve yurt bilincini eserlerinin merkezine konumladığına dikkat çekilir. Durmuş, Ömer Seyfettin hikâyelerinde dil, soy, tarih, din, estetik, iktisat ve ülkü kavramlarının ontik güvenlik alanı olan vatanın kuşatıcı öğeleri olduğunu açıklar.

"Mistik Varlık Alanı: Dinsel Kendilik Bilinci" adlı beşinci alt başlıkta Ömer Seyfettin'in hikâyelerinde dinsel öğelerin ontik varlık alanını tamamladığına işaret edilir. Çoğunlukla İslam dini üzerinden 'Öteki'nin belirginleşmesinde sıklıkla Hristiyan ve taassuba düşmüş Müslüman topluluğunun kullanılmış olması dikkati çeker. Öteki olarak sunulan farklı inanışlara saldırıda bulunmaz. Ömer Seyfettin 1914 tarihli "Millî Tecrübelerden Çıkarılmış Ameli Siyaset" ve "Mektep Çocuklarında Türklük Mefkûresi" başlıklı makalelerinde de Tanzimat sanatçılarının yenileşme sürecinde dinsel dünyayı ihmal ettiğini söyler. Türklük düşüncesinde dinsizlik ruhunun saklı olduğu düşüncesinin yanlışlığına ve bunun toplumu yok oluşa sürükleyeceğine değinir.

"Yaşamsal Bir Gereklik Alanı Olarak İktisadi Açından Kendilik Bilinci" altıncı alt başlıkta, Osmanlı'nın borçlanma sorununa işaret edilir. İngilizlerle 1838'de yapılan Ticaret Sözleşmesi'nin, yabancı tüccarları

ayrıcalıklı konuma getirmesi ile Osmanlı'nın kendi ihtiyaçlarını karşılayamaz duruma gelmesi açıklanır. Bu durum, iç ve dış borçlanmaya ve dışa bağımlılığa sebep olur. 20 Aralık 1881'de ilan edilen Muharrem Kararnamesi'yle vergi geliri, alacaklılara bırakılır, Duyun-u Umumiye İdaresi kurulur ve Batılı devletler Osmanlı'nın iç işlerine müdahale eder. Bu gelişmeler Türklerin yoksullaşmasına sebep olur.

Durmuş, ikinci bölümde 15. yüzyıldan 19. yüzyıla kadar Osmanlı'nın içinde bulunduğu dil, soy, tarih, din ve vatan sorununu genel hatlarıyla anlatır. Bu süreçteki aşırı güven duygusunun 'Kendi'ni unutturma ve çağa ayak uyduramama problemlerini dönem aydınlarının fikirleri ve Ömer Seyfettin'in eserleri üzerinden açıklamıştır.

"Ötekinin Algılanış ve Konumlandırılışı ile Ötekinin Aynasında Şekillenen Kendilik" kitabın üçüncü bölümüdür. Bu bölümde Ömer Seyfettin'in Öteki algısına ve Öteki'nin belirlenmesi ile 'Kendi'liğin ortaya çıkmasını sağlamaya çalıştığına dikkat çekilir.

Ömer Seyfettin'in hikâyelerinde Öteki algısını yitirmek, genellikle Kendi kimliğini ve değerlerini unutmakla ortaya çıkar. Yazar, Kendi'ni kurmak adına, 'Öteki'yi kullanır. Ömer Seyfettin, kendilik bilincini vurguladığı eserlerinde kahramanların profilini 'Beriki'nden çok 'Öteki' üzerine kurmuştur. Eserlerde ulusal bütünleşme süreci, ulusal aidiyet duygusunu yoğun olarak hissettirir.

Durmuş, Ömer Seyfettin'in hikâyelerinde görülen 'Öteki'yi, dört alt başlıkta açıklar: Birinci alt başlık olan "Dışarıda Olan Büyülenilen ve Aynı Zamanda Çekince Konulan Öteki"nde yazarın hikâyelerinde Batı'nın model olarak sunulan 'Öteki' olarak karşımıza çıktığına, ancak bu rol modelin 'Beriki'nin şartlarında değerlendirildiğinde bir çekince olarak görülmesi gerektiğine dikkat çekilir.

"İçeride Olan ve Dışarıdakine Aidiyet Bağı ile Bağlı Bulunan Öteki" altbaşlığında Ömer Seyfettin'in eserlerinde görülen ikinci öteki algısı sunulur. Durmuş'a göre yazardaki bu algı imparatorluktan düşünsel ve psikolojik olarak kopmuş azınlıklarla şekillenmektedir. "Hürriyet Bayrakları" hikâyesinde Osmanlılık fikrine inanarak, Öteki algısı yitime uğramış olan bir subayın 'hürriyet bayrakları' sandığı kırmızıbiber dizileriyle karşılaşması ve Bulgarların Türk subaylarına düşman gözüyle bakmaları örneği verilerek, açıklanmıştır.

"Filogenetik Olarak Beriki Konumunda Olan Ancak Ontolojik Olarak Bağlam Kaybı Yaşayan, Epistemik Yok / Yitik-Kişi Konumunda Görülen Öteki" üçüncü tip Öteki'dir. Durmuş bunun Ömer Seyfettin'in hikâyelerinde iki farklı şekilde görüldüğünü tespit eder. Bunların birincisi dış dünya ile ilgi noktasında kopukluk yaşayan, yeterli bilinç düzeyine ulaşamamış ya da eğitim kurumlarında bilinçlendirilememiş bilinç yitimi yaşayan Öteki'ler; ikincisi ise kendisiyle ilişkisinde karışıklık yaşayan Öteki'lerdir. İkinci grupta yer alanlar, varoluşsal mekâna kendilerini ait hissetmezler ve yalnızlık hissine kapılırlar.

"Bağlamını Geleneksel Yanılsamadan Kurtaramamış Öteki" ise harem hayatı ile alafranga hayat arasında seçkide bulunmak zorunda kalmış olan 'Öteki'leri tanımlamaktadır. Harem kendi içinde muhafazakâr olmayı önde tutmasına karşın taassuba boğulmuştur. Alafranga hayat ise modernizm algısı ile törel aile yaşamını dışlayan bir çerçeve içinde değerlendirilmiştir. Harem hayatında olan 'Öteki'ler ahlaki ve insani açıdan çöküntü içinde, Alafranga hayatı benimseyen 'Öteki'ler ise mutsuz ve umutsuz ve yalnız bireyler olarak yaratılmışlardır.

Durmuş "Sonsöz"de Ömer Seyfettin'in hikâyelerinin, yaşadığı dönemin tesiri ile şekillendiğine dikkat çeker. Dönemi içinde 'Özne' konumundan 'Nesne' konumuna gelen Osmanlı Devleti'nin içinde bulunduğu durumu, kimlik üzerinden çözümler. Yazar, Ömer Seyfettin'in Benlik farkındalığını Osmanlı'nın parçalanma sürecinde bizzat katıldığı savaş ve anlaşmalara bağlar. Yazarın karşısına koyduğu Öteki'ni düşmanca değil 'Kendi'ni tanımlamak için kullandığını ifade eder.

Sonuç olarak Mitat Durmuş, Osmanlı Devleti'nin zihinsel ve fiziksel olarak küçülme evresini dikkate alarak, sanatçıların uyanışına kadar ki süreci değerlendirmiştir. Durmuş çalışmasında Ömer Seyfettin'in kimliğini bulmak için tarihine yöneldiğini ifade eder. Sadece bununla kalmayan Ömer Seyfettin, kendi dilini ararken kendi tarihini, kendi kökenini ve kendi vatanını da bulmuştur. II. Meşrutiyet sonrasında, İttihat ve Terakki Cemiyeti desteğini de alan siyasî ve edebî alanda yapılan çalışmalar, kalem kavgaları Türk kimliğinin ve Türk'ün 'Öteki'sinin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Yapılan çalışmalar yeni Türk Devleti'nin fikrî temelini oluşturur. Millî edebiyatın önemli yazarı olan Ömer Seyfettin'in eserleri çözümlenerek yapılan bu çalışma, geleneksel ve modern teorinin birleştiren önemli bir çalışmadır.